EUROOPA KOMISJON

Brüssel 14.6.2010
KOM(2010)307 lõplik

KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

milles käsitletakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. jaanuari 2005. aasta määruse (EÜ) nr 184/2005 (ühenduse maksebilansi, rahvusvahelise teenuskaubanduse ja välismaiste otseinvesteeringute statistika kohta) rakendamist

KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

milles käsitletakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. jaanuari 2005. aasta määruse (EÜ) nr 184/2005 (ühenduse maksebilansi, rahvusvahelise teenuskaubanduse ja välismaiste otseinvesteeringute statistika kohta) rakendamist

1. SISSEJUHATUS

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 184/2005 ühenduse maksebilansi, rahvusvahelise teenuskaubanduse ja välismaiste otseinvesteeringute statistika kohta[1] peamine eesmärk on kehtestada ühine raamistik ja statistilised kvaliteedistandardid Euroopa Liidu maksebilanssi, rahvusvahelist teenuskaubandust ja välismaiseid otseinvesteeringuid käsitleva statistika süstemaatiliseks tootmiseks.

Määruse (EÜ) nr 184/2005 artiklis 12 on sätestatud, et komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule kõnealuse määruse rakendamise kohta aruande 28. veebruariks 2010. Aruandes käsitletakse eelkõige:

(1) toodetud statistika kvaliteeti;

(2) hinnangut kasule, mida liit, liikmesriigid, statistilise teabe esitajad ja kasutajad saavad võrreldes statistika tootmiseks tehtud kulutustega;

(3) saadud tulemuste seisukohast vajalikke võimalikke parandusi ja muudatusi vajavaid määruse valdkondi;

(4) maksebilansi komitee tegevuse kokkuvõtet ja soovitusi rakendamismeetmete ulatuse määratluse muutmiseks.

Käesolevas aruandes analüüsitakse, kuidas liikmesriigid on rakendanud määrust (EÜ) nr 184/2005 ja milliseid meetmeid on komisjon võtnud, et tagada Euroopa maksebilanssi, rahvusvahelist teenuskaubandust ja välismaiseid otseinvesteeringuid käsitleva statistika kõrge kvaliteet.

2. RAKENDUSMEETMED

Alates määruse (EÜ) nr 184/2005 vastuvõtmisest on vastu võetud järgmised rakendusmäärused:

(1) komisjoni 18. aprilli 2006. aasta määrus (EÜ) nr 601/2006, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 184/2005 seoses andmete edastamise vormi ja korraga[2];

---

1 ELT L 35, 8.2.2005, lk 23.
2 ELT L 106, 19.4.2006, lk 7.

(2) komisjoni 18. aprilli 2006. aasta määrus (EÜ) nr 602/2006, millega kohandatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 184/2005 andmetele esitatavate nõuete ajakohastamise suhtes[3];

(3) komisjoni 27. oktoobri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1055/2008, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 184/2005 maksebilansistatistika kvaliteedinõuete ja kvaliteediaruannete osas[4];

(4) Komisjoni 5. augusti 2009. aasta määrus (EÜ) nr 707/2009, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 184/2005 ühenduse maksebilansi, rahvusvahelise teenuskaubanduse ja välismaiste otseinvesteeringute statistika kohta seoses andmetele esitatavate nõuete ajakohastamisega[5].

3. PEAMISED ASJAOMASED ANDMEKOGUMID

Maksebilansi statistika annab põhjalikku teavet koostava riigi ja ülejäänud riikide vaheliste tehingute kohta. Määruses (EÜ) nr 184/2005 käsitletakse järgmise nelja andmekogumi kogumist:

- kvartaalsete maksebilansside eelhinnangud (euronäitajad);
- kvartaalsed maksebilansid;
- iga-aastane rahvusvaheline teenuskaubandus;
- iga-aastased välismaised otseinvesteeringud.

Eurostat kogub liikmesriikidest iga sellise andmekogumi jaoks andmeid, mida kasutatakse ELi koondnäitajate koostamiseks; koondnäitajad avaldatakse koos iga liikmesriiki käsitlevate andmetega Eurostati veebipõhises andmebaasis[6].

Üldiselt on kvartaalsete peamiste koondnäitajate (jooksevkonto saldo ja teenustekonto saldo) esimene prognoos kättesaadav 10 nädalat pärast vaatlusperioodi lõppu. Teine prognoos avaldatakse 15 nädalat pärast vaatlusperioodi lõppu ning see sisaldab maksebilansi kirjete laiemat kogumit ja geograafilist jaotust, mis hõlmab peamisi majanduspartnereid, eelkõige olulisemaid arenenud riike ja tärkava majandusega riike.

Igal aastal avaldatakse üksikasjalikum statistika rahvusvahelise teenuskaubanduse ja välismaiste otseinvesteeringute kohta. Rahvusvahelist teenuskaubandust käsitlevad iga-aastased andmed esitatakse põhjalikult jaotatuna teenusetüüpide ja 42 riigi kaupa. Liikmesriigid edastavad andmed üheksa kuud pärast vaatlusperioodi lõppu ning need

---

3 ELT L 106, 19.4.2006, lk 10. Eelkõige on määruse (EÜ) nr 602/2006 eesmärk ajakohastada andmetele esitatavaid nõudeid ja kohandada jaotusi, sealhulgas geograafilist jaotust, et parandada maksebilansi statistika kvaliteeti.

4 ELT L 283, 28.10.2008, lk 3.

5 ELT L 204, 6.8.2009, lk 3. Komisjoni määruse (EÜ) nr 707/2009 eesmärk on kohandada andmetele esitatavaid nõudeid kvartaalse maksebilansi puhul, ajakohastada geograafilist jaotust uut geopoliitilist olukorda silmas pidades ja kehtestada tegevusalade jaotus vastavalt majandustegevuste uuele klassifikatsioonile (NACE Rev.2).

6 Eurostati andmebaas on kättesaadav järgmisel aadressil: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database (18.3.2010).

avaldatakse umbes kaks kuud hiljem. Välismaiseid otseinvesteeringuid käsitlev iga-aastane statistika sisaldab voogusid ja vara käsitlevaid andmeid, mis on esitatud instrumendi tüüpide, partnerriikide ja majandustegevuste kaupa. Liikmesriigid esitavad andmed üheksa kuud pärast vaatlusperioodi lõppu ning need avaldatakse umbes kolm kuud hiljem.

4. TOODETUD STATISTIKA KVALITEET

Vastavalt määruse (EÜ) nr 184/2005 artikli 4 lõikele 2 peavad liikmesriigid esitama komisjonile aruande edastatud andmete kvaliteedi kohta. Vastavalt artikli 4 lõikele 3 tuleb Eurostatile edastatud andmeid hinnata kvaliteediaruannete alusel ning maksebilansi komitee kaasabil.

Allpool esitatud analüüsis viidatakse liikmesriikide poolt 2008. aastal esitatud andmeid käsitlevate viimaste kättesaadavate kvaliteediaruannete tulemustele. Seega ei ole kõige hilisemad arengud ja mitmes liikmesriigis 2009. aastal registreeritud kvaliteedi paranemine käesoleva analüüsiga hõlmatud.

4.1. Ajakohasus

Ajakohasuse kriteerium on seotud andmete edastamise tähtaegade järgimisega.

Tähtajad on sätestatud määruse (EÜ) nr 184/2005 I lisas ning neid on täiendavalt täpsustatud maksebilansi vademeekumis,[7] mis on ühtlasi andmeedastuse tehniliste üksikasjade viitedokument.

Tabel 1 sisaldab analüüsi[8] maksebilansi statistika ajakohasuse ja õigeaegsuse kohta. Tabelist ilmneb, et liikmesriigid on kõikide andmekogude puhul tähtaegu enamasti järginud, välja arvatud mõnel üksikul juhul, mis olid enamasti seotud välismaiste otseinvesteeringute kahe valdkonnaga.

4.2. Eurostatile edastatud andmete katvus

Andmete katvuse kriteerium on seotud määruse (EÜ) nr 184/2005 alusel nõutavate andmete kättesaadavusega vastavalt vaatlusperioodidele ja jaotatuna geograafiliste piirkondade, kirjete ja tegevuse kaupa. Seda mõõdetakse väärtuste arvu protsendina esitatud nõutud väärtuste kogusummast.

---

7 Maksebilansi vademeekum: http://circa.europa.eu/Public/irc/dsis/bop/library?l=/sdds_bop_metadata/vademecum_2008pdf/_EN_1.1_&a=d (18.3.2010).

8 Ajakohasust hinnatakse heaks, kui andmed esitati tähtajaks või enne tähtaega, vastuvõetavaks, kui viivitus ei ületa keskmiselt viit päeva ning muudel juhtudel halvaks.

Tabel 1: andmete edastamise ajakohasus

	Euronäitajad	**Kvartaalsed maksebilansid**	**Rahvusvaheline teenuskaubandus**	**Välismaised otseinvesteeringud — vood**	**Välismaised otseinvesteeringud — varud**
Lõpptähtaeg:	***vaatlusperiood + 2 kuud***	***vaatlusperiood + 3 kuud***	***vaatlusperiood + 9 kuud***	***vaatlusperiood + 9 (või 21) kuud***[9]	***vaatlusperiood + 9 (või 21) kuud***
Austria	hea	hea	Hea	hea	hea
Belgia	hea	hea	Hea	hea	**halb**
Bulgaaria	hea	hea	Hea	hea	hea
Küpros	hea	hea	Hea	hea	**halb**
Tšehhi	hea	hea	Hea	hea	hea
Taani	hea	hea	Hea	hea	hea
Eesti	hea	hea	Hea	hea	hea
Soome	hea	hea	Hea	hea	hea
Prantsusmaa	hea	hea	Hea	hea	hea
Saksamaa	hea	hea	Hea	hea	hea
Kreeka	hea	hea	Hea	hea	hea
Ungari	hea	hea	Hea	hea	hea
Iirimaa	hea	hea	Hea	hea	hea
Itaalia	hea	hea	Hea	hea	hea
Läti	hea	hea	Hea	hea	hea
Leedu	hea	hea	Hea	hea	hea
Luksemburg	hea	hea	Hea	hea	hea
Malta	hea	hea	Hea	hea	hea
Madalmaad	hea	hea	*vastuvõetav*	hea	hea
Poola	hea	hea	Hea	hea	hea
Portugal	hea	hea	Hea	hea	hea
Rumeenia	hea	hea	Hea	**halb**	**halb**
Slovakkia	hea	hea	Hea	hea	hea
Sloveenia	hea	hea	Hea	hea	hea
Hispaania	hea	hea	Hea	hea	hea
Rootsi	hea	hea	Hea	hea	hea
Ühendkuningriik	*vastuvõetav*	hea	Hea	**halb**	**halb**

[9] Välismaiste otseinvesteeringute (nii voogude kui ka varude) korral on kaks erinevat andmepäringut, millel on erinevad tähtajad: ühe andmepäringu tähtaeg on üheksa kuud pärast vaatlusperioodi lõppu ja teise andmenõude tähtaeg on 21 kuud pärast vaatlusperioodi lõppu.

Tabel 2: katvus

	Euronäitajad	Kvartaalsed maksebilansid	Rahvusvaheline teenuskaubandus	Välismaised otseinvesteeringud — vood	Välismaised otseinvesteeringud — varud
Austria	täielik	täielik	täielik	täielik	täielik
Belgia	täielik	täielik	täielik	täielik	*mittetäielik*
Bulgaaria	täielik	täielik	täielik	täielik	täielik
Küpros	täielik	täielik	täielik	täielik	täielik
Tšehhi	täielik	täielik	täielik	täielik	täielik
Taani	täielik	täielik	täielik	täielik	täielik
Eesti	täielik	täielik	täielik	täielik	täielik
Soome	täielik	täielik	*mittetäielik*	täielik	täielik
Prantsusmaa	täielik	täielik	*mittetäielik*	täielik	täielik
Saksamaa	täielik	täielik	täielik	täielik	*mittetäielik*
Kreeka	täielik	täielik	*mittetäielik*	täielik	täielik
Ungari	täielik	täielik	*mittetäielik*	täielik	täielik
Iirimaa	täielik	täielik	täielik	täielik	täielik
Itaalia	täielik	täielik	*mittetäielik*	täielik	täielik
Läti	täielik	täielik	täielik	täielik	täielik
Leedu	täielik	täielik	*mittetäielik*	täielik	täielik
Luksemburg	täielik	täielik	täielik	täielik	täielik
Malta	täielik	täielik	täielik	täielik	täielik
Madalmaad	täielik	täielik	*mittetäielik*	*mittetäielik*	*mittetäielik*
Poola	täielik	täielik	täielik	*mittetäielik*	*mittetäielik*
Portugal	täielik	täielik	täielik	täielik	täielik
Rumeenia	täielik	täielik	täielik	täielik	täielik
Slovakkia	täielik	täielik	*mittetäielik*	täielik	täielik
Sloveenia	täielik	täielik	*mittetäielik*	täielik	täielik
Hispaania	täielik	täielik	täielik	täielik	täielik
Rootsi	*mittetäielik*	*mittetäielik*	*mittetäielik*	täielik	täielik
Ühendkuningriik	täielik	*mittetäielik*	*mittetäielik*	täielik	*mittetäielik*

Selle näitaja arvutamiseks kasutatavad andmepäringud on täpsustatud määruse (EÜ) nr 184/2005 I lisas. Tabelis 2[10] on esitatud kokkuvõtte selle näitaja kohta liikmesriikide ja andmekogumite kaupa.

Kõik liikmesriigid vastasid päringule (vähemalt osaliselt) ning puudu ei jäänud üksi andmekogum. Suurem osa liikmesriikidest esitas neli täielikku andmekogumit või neljast

[10] Katvust hinnatakse täielikuks, kui on esitatud üle 98 % nõutud väärtustest, mittetäielikuks, kui päring on täidetud osaliselt ja esitatud on alla 98 % väärtustest ning puuduvaks, kui päringule ei saadud vastust.

andmekogumist kolm. Üksnes kolme liikmesriigi (Madalmaad, Ühendkuningriik ja Rootsi) esitatud andmekogumid olid suures osas mittetäielikud.

Kõige raskemaks osutus rahvusvahelist teenuskaubandust käsitlev päring, millele andis täieliku vastuse ainult 16 liikmesriiki.

4.3. Meetodi usaldusväärsus

Meetodi usaldusväärsuse kriteeriumi all peetakse silmas vastavust rahvusvahelisest tunnustatud standarditele, juhtnööridele ja headele tavadele.

Kõik liikmesriigid järgivad suures osas rahvusvahelisi standardeid, mis on määratletud järgmistes dokumentides: Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) maksebilansi käsiraamat (5. väljaanne), Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) välismaiste otseinvesteeringute statistika koostamise põhireeglid (3. väljaanne), ÜRO, Euroopa Komisjoni, IMF, OECD, ÜRO kaubandus- ja arengukonverentsi ning Maailma Kaubandusorganisatsiooni koostöö tulemusena avaldatud rahvusvahelise teenuskaubanduse käsiraamat. Kvaliteediaruannetega kontrollitakse korrapäraselt, kas sellest metoodikast esineb kõrvalekaldeid. Neid erinevusi analüüsitakse parema ühtlustamise nimel maksebilansi komitees ja maksebilansi töörühmas.

Rahvusvahelised standardid vaadati hiljuti uuesti läbi. Maksebilansi käsiraamatu kuues väljaanne avaldati 2008. aasta novembris, välismaiste otseinvesteeringute statistika koostamise põhireeglite neljas väljaanne valmis 2008. aasta aprillis ning rahvusvahelise teenuskaubanduse käsiraamatu ajakohastatud versioon (2010) kiideti ÜRO Statistikakomisjonis heaks 2010. aasta veebruaris.

Liikmesriikide poolt maksebilansi komitees juba heaks kiidetud uute standardite ühtlustatud rakendamine peaks parandama standardite järgimise taset ning sellest tulenevalt ka vastavat statistikat.

4.4. Stabiilsus

Stabiilsuse kriteerium on seotud esialgsete prognoositud väärtuste ja lõplike väärtuste lähedusastmega.

Stabiilsust saab mõõta maksebilansi komitees kokkulepitud keskmise absoluutse protsendivea[11] alusel. Tabelis 3 on esitatud seda näitajat käsitlevad viimased olemasolevad andmed Euroopa Liidu maksebilansi peamiste kirjete kohta. Madala väärtusega näitaja tähendab kõrget stabiilsuse astet. See kehtib enamiku kirjete puhul, kuigi tulude kirje ja selle moodustajate, eelkõige tööjõutulu ja otseinvesteeringutulu puhul on täheldatud märkimisväärseid parandusi. Neid kirjeid on kõige raskem mõõta ning eeldatavalt tehakse

---

[11] Keskmist absoluutset protsendiviga (*mean absolute percentage error* (MAPE)) määratletakse järgmiselt:

$$MAPE = \frac{1}{N}\sum_{t=1}^{N}\left|\frac{X_f(t) - X_i(t)}{X_i(t)}\right|$$

kus $X_f(t)$ on maksebilansi komitee kirje X esialgne prognoos vaatluskvartalis t; $X_i(t)$ on viimane olemasolev prognoos sama maksebilansi komitee kirje kohta vaatluskvartalis t; N on vaatluste arv asjaomase ajavahemiku jooksul (st ühe aasta jooksul, sest MAPE arvutatakse kvartaalsete näitajate jaoks, N=4).

neis tavaliselt kasutatava andmeallika tõttu kõige rohkem parandusi. Nende kirjete lõplikud väärtused põhinevadki üldiselt aastaste ülevaadete tulemustel, samas kui esialgsed väärtused tuletatakse prognoosidest, mis ei ole väga täpsed.

Tabel 3: ELi koondnäitajate keskmine absoluutne protsendiviga

	Kreedit		**Deebet**	
	2006	***2007***	***2006***	***2007***
Jooksevkonto	*2.3%*	*2.9%*	*1.3%*	*1.5%*
-Kaubad	0.1%	0.9%	0.4%	0.5%
-Teenused	0.7%	1.9%	1.4%	1.8%
Transport	1.4%	2.3%	1.6%	4.5%
Reisiteenused	4.8%	3.2%	3.2%	2.8%
Muud teenused	1.9%	1.5%	1.6%	0.9%
-Tulud	9.3%	8.2%	6.9%	6.0%
Tööjõutulu	11.4%	9.4%	6.7%	1.7%
Tulu otseinvesteeringutelt	22.3%	19.8%	20.4%	20.9%
Portfelliinvesteeringute tulu	3.8%	2.4%	4.1%	4.7%
Muude investeeringute tulu	1.1%	2.8%	2.0%	1.7%
-Jooksevülekanded	10.5%	0.8%	5.8%	2.0%

4.5. Sisemine järjepidevus

Sisemise järjepidevusega mõõdetakse andmekogumi ühtsust netosummade vigade ja väljajätmiste alusel, kuigi teoreetiliselt on maksebilansi kontod tasakaalus. Seega peaks kõikide kirjete summa võrduma nulliga. Algandmetest ja andmekogumisviisist tulenevalt võib tasakaalustamatust siiski esineda. Netosummade vead ja väljajätmised tuletatakse tagantjärele kontosid tasakaalustava kirjena. Mõnikord elimineerivad andmekogumisvead üksteise mõju, nii et tagantjärele tuletatud kirje suurus ei väljendu tingimata aruande üldises täpsuses. Netosummade vigu ja väljajätmisi peetakse siiski heaks näitajaks, millega mõõta maksebilansi sisemist järjepidevust.

Tabel 4: keskmine suhteline viga 2005–2007

Austria	3%	**Saksamaa**	6%	**Madalmaad**	5%
Belgia	2%	**Kreeka**	2%	**Poola**	4%
Bulgaaria	9%	**Ungari**	2%	**Portugal**	7%
Küpros	3%	**Iirimaa**	5%	**Rumeenia**	3%
Tšehhi	2%	**Itaalia**	2%	**Slovakkia**	2%
Taani	5%	**Läti**	1%	**Sloveenia**	3%
Eesti	2%	**Leedu**	3%	**Hispaania**	2%
Soome	6%	**Luksemburg**	1%	**Rootsi**	7%
Prantsusmaa	13%	**Malta**	4%	**Ühendkuningriik**	4%

Tabelis 4 on esitatud keskmine suhteline viga, mille liikmesriigid on registreerinud ajavahemikul 2005–2007. See näitaja põhineb netosummade vigadel ja väljajätmistel ning seda analüüsitakse kvaliteediaruannetes. See võrdub asjaomase ajavahemiku netosummade vigade ja väljajätmiste absoluutväärtusega (mida mõõdetakse jooksevkonto kreediti ja deebeti keskmise protsendina), mis on registreeritud liikmesriikide kvartaalsetes maksebilanssides. Kuna vead ja väljajätmised peaksid võrduma nulliga, peaks selle näitaja väärtus olema tühine. Enamikus liikmeriikides see ongi nii. Üksnes ühes liikmesriigis (Prantsusmaa) registreeriti selle näitaja väärtuseks üle 10 % ning kuues liikmesriigis oli see üle 5 %.

5. KASUTAJATE SAADAV KASU JA MAKSEBILANSI STATISTIKA ASJAKOHASUS

Määrus (EÜ) nr 184/2005 koostati vastusena andmekasutajate vajadustele. Käesolevas punktis analüüsitakse, kuidas andmeid kasutatakse ja millist kasu toob maksebilansi statistika.

Asjaomased riiklikud ja rahvusvahelised institutsioonid kasutavad maksebilansi statistikat laialdaselt poliitilistel eesmärkidel. Seda kasutavad näiteks Euroopa Komisjon, nõukogu, Euroopa Keskpank, Euroopa Keskpankade Süsteem, Rahvusvaheline Valuutafond, Rahvusvaheliste Arvelduste Pank, OECD, G3 ja G7.

Maksebilansi statistika koos rahvusvahelise investeerimispositsiooniga kujutab endast rahanduspoliitika jälgimise vahendit. Kaupade ja teenuste vahetamise statistikat kasutatakse kombineerituna muude näitajatega, et hinnata inflatsioonisurvet ja mõju, mida rahvusvaheline nõudlus avaldab ekspordile ja sellest tulenevalt ka sisemajanduse koguproduktile. Jooksevkonto ja rahvusvaheliste investeerimispositsioonide statistikat kasutatakse vahetuskursi jätkusuutlikkuse hindamiseks.

Maksebilansi statistika lisatakse ka Euroopa Komisjoni ja Euroopa Keskpanga avaldatavatesse lähenemisaruannetesse, mis koostatakse iga liikmesriigi kohta, kes veel ei osale majandus- ja rahaliidus.

Euroopa Liidu toimimise lepingus viidatakse selgesõnaliselt maksebilansile (nt artiklites 143 ja 144) ning nõutakse, et komisjon hoiaks nõukogu pidevalt kursis maksebilansi arenguga liikmesriikides, kes ei osale majandus- ja rahaliidus.

Riikide jooksevkonto arenguid analüüsitakse seoses nende konkurentsivõimega, otseinvesteeringute statistikat kasutatakse aga iga riigi atraktiivsuse analüüsimiseks.

Maksebilansi statistika on oluline allikas ELi jaoks vajalike muude statistikavaldkondade jaoks andmete kogumiseks, näiteks:

– sisemajanduse koguprodukt (mis hõlmab piiriüleseid tehinguid kaupade ja teenustega), sealhulgas kiirhinnangud, mille jaoks vajatakse igakuiseid maksebilansi näitajaid;

– kogurahvatulu (sealhulgas piiriülesed tehingud kaupade ja teenustega ning tulu);

– muu maailma arvestus ELi ja euroala kvartaalsetes sektorikontodes, sealhulgas finantskontodes.

Lisaks peamistele koondnäitajatele pakuvad mõne kasutaja jaoks erilist huvi teatavad maksebilansi kirjed:

– Eurostati poolt igal aastal avaldatav üksikasjalik teave rahvusvahelise teenuskaubanduse kohta on oluline kaubandusläbirääkimiste jaoks ja tollipoliitika määratlemiseks;

– Euroopa Komisjon ja G8 käivitasid meetmed rahaülekannete edendamiseks ja nende kohta saada oleva teabe parandamiseks;

– maksebilansi statistika geograafiline jaotus võib aidata jälgida ELi ja kolmandate riikide vastastikust mõju;

– finantsvoogude komponendid (otseinvesteeringud, portfelli- ja muud investeeringud) on olulised andmed finantsstabiilsuse hindamiseks.

Maksebilansi komitee liikmed tunnistavad, et määruse (EÜ) nr 184/2005 vastuvõtmine on kaasa toonud mitmesuguseid muudatusi, mis on parandanud maksebilansi statistika kvaliteeti mitmest vaatepunktist:

– see on parandanud eri liikmesriikide kogutud maksebilansiandmete harmoneerimist;

– andmekasutajatel on nüüd üksikasjalikum maksebilansi statistika;

– see on andnud kindla õigusliku aluse liikmesriikide statistikaprogrammide koostamiseks;

– andmed on õigeaegsemad ja täpsemad.

6. MAKSEBILANSI STATISTIKA KULU JA KOORMUS

Maksebilansi statistika kogumise ja levitamise kulude hindamine on üsna keeruline. Mitmesuguseid andmeallikaid kasutatakse muu statistika tootmiseks, samuti võivad finantsasutused ja ettevõtjad neid kasutada reguleerivatele asutustele aruannete esitamiseks. Seega on üsna raske eraldada maksebilansi andmete kogumise ja esitamisega seotud erikulusid kogukuludest, mis on kantud tihti muudel eesmärkidel kasutatavate andmete kogumiseks. Lisaks võivad teatavates liikmesriikides andmeid koguda kaks erinevat institutsiooni, näiteks riigi keskpank ja riigi statistikaamet, mille tulemusena on usaldusväärsete prognooside koostamine veelgi keerukam.

Pärast maksebilansi komitee liikmetega konsulteerimist on võimalik hinnata ELis maksebilansi statistika tootmiseks ja levitamiseks vajalikku tööjõusisendit. See võrdub ligikaudu 900 täistöökohaga. Need ressursid võivad olla rohkem või vähem jaotunud üle mitme maksebilansi valdkonna. Kõige rohkem sisendit nõudev andmekogum on kvartaalne maksebilanss, mis vajab 57 % ressurssidest, sellele järgnevad rahvusvaheline teenuskaubandus (23 %) ja välismaised otseinvesteeringud (20 %). Kvartaalsete maksebilansside koostamiseks vajalikku märkimisväärset tööjõusisendit võib enamasti selgitada finantskontodega seotud mahukate statistiliste andmete kogumite koostamiseks vajalike ressurssidega.

Prognoositi, et määruse (EÜ) nr 184/2005 rakendamisega seotud lisategevused moodustasid kõnealusest sisendist üsna tagasihoidliku osa (umbes 13 %).

Maksebilansi andmeid on vaja ka riikidel ning liikmesriigid kogusidki neid juba enne määruse (EÜ) nr 184/2005 vastuvõtmist. Seega on määruse nõuetele vastamiseks vaja üksnes piiratud hulgal lisavahendeid.

Samuti tuleks meeles pidada, et määruse (EÜ) nr 184/2005 nõuded ning muud riiklike ja rahvusvaheliste organisatsioonide, eriti Euroopa Keskpanga ja Rahvusvahelise Valuutafondi andmepäringud kattuvad üsna suures osas. Andmed, mida liikmesriigid konkreetselt määruse (EÜ) nr 184/2005 kohaldamiseks esitavad, on eristamatud muude andmenõuete järgimiseks esitatavatest andmetest.

Maksebilansi statistika kohta andmete kogumisega vastajatele tekitatud koormuse kohta on liikmesriikidel väga piiratud teavet, mis ei ole hinnangute koostamiseks piisav. Lisaks tuleks meeles pidada, et ELi tasandi piiriülestest tehingutest teatamise künniseks määrati esialgu 12 500 eurot ja seejärel 50 000 eurot, mis tõi kaasa enamiku liikmesriikide maksebilansi kogumise süsteemi muutmise. Enne künnise kehtestamist põhines enamik süsteeme pankadelt ja makseteenuste pakkujatelt saadud arveldusandmetel. Praegu põhinevad peaaegu kõik kogumissüsteemid otsesel aruandlusel ja/või ülevaadetel. See muudatus tähendab, et koormus nihkub pankadelt ja finantsvahendajatelt, kes olid peamised andmepakkujad arveldusandmetel põhineva süsteemi alusel ja kelle kohustusi on nüüdseks tunduvalt vähendatud, ettevõtjatele ja majapidamistele. On vaja veel täiendavalt uurida, kas ja millisel määral selline koormuse ümberjaotumine on vähendanud kogu süsteemi koormust. Praeguses etapis ei ole järelduste tegemiseks piisavalt teavet.

7. VÕIMALIKKE PARANDUSI JA MUUDATUSI VAJAVAD VALDKONNAD

Pärast punktis 2 lühidalt käsitletud seadusandlikke arenguid võib määrust (EÜ) nr 184/2005 pidada üldiselt ajakohastatuks. Andmetele esitatavaid nõudeid on muudetud eesmärgiga parandada ELi koondnäitajate arvutamiseks kasutavat metoodikat. Samuti võeti eesmärgiks kohandada geograafilist jaotust uue geopoliitilise olukorraga ja tegevusalade jaotust majandustegevuste uue klassifikatsiooniga, NACE rev. 2.

Edaspidised parandused, mis tähendavad ühtlasi määruse (EÜ) nr 184/2005 muutmist, võiksid hõlmata järgmist:

- Seoses uute rahvusvaheliste standardite, maksebilansi käsiraamatu kuuenda väljaande ja välismaiste otseinvesteeringute statistika koostamise põhireeglite neljanda väljaande ning rahvusvahelise teenuskaubanduse käsiraamatu vastuvõtmisega andmetele esitatavate nõuete täiendav ajakohastamine.

Maksebilansi koostajad olid nõus hakkama rakendama uusi standardeid 2014. aastal, kui võetakse vastu rahvamajanduse arvepidamise uued standardid. Andmetele esitatavaid nõudeid tuleks muuta enne 2014. aastat, et kõik liikmesriigid võtaksid ühtselt uued standardid vastu.

– Määrusega (EÜ) nr 184/2005 nõutavate kvaliteediaruannete kvaliteedikriteeriumid on määratletud määruses (EÜ) nr 1055/2008. Kuna need teataval määral erinevad määruse (EÜ) nr 223/2009 (Euroopa statistika kohta)[12] artikli 12 lõikes 1 määratletud kvaliteedikriteeriumidest, võiks neid vastavalt ajakohastada. Ka ajakava võib olla vaja muuta, et andmete esitamise tsükkel ühtiks paremini kvaliteediaruannete esitamise perioodiga.

– Komisjon võtab vastu määruse (EÜ) nr 184/2005 ja selle lisade rakendusmeetmed vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingule.

– Andmetele esitatavate nõuete ajakohastamine, sealhulgas vastavalt tarneviisile rahvusvahelise teenuskaubanduse statistika kogumist käsitleva nõude kehtestamine, nagu on määratletud rahvusvahelise teenuskaubanduse käsiraamatus, pöörates erilist tähelepanu 4. viisile (füüsilise isiku juuresolek).

Maksebilansi komitee liikmed soovitasid ka muid võimalikke muudatusi, mille puhul ei ole vaja määrust (EÜ) nr 184/2005 muuta:

– Praegu pakutakse Eurostatile antavaid andmekogumeid ka teistele Euroopa institutsioonidele ja rahvusvahelistele organisatsioonidele, sealhulgas Euroopa Keskpangale, Rahvusvahelisele Valuutafondile ja OECD-le. Nende andmekogumite vahel on väikesed erinevused, sest kõik organisatsioonid ei pruugi andmetele esitada samavõrd üksikasjalikke nõudeid. Liikmesriikide koormust võiks märkimisväärselt vähendada, kui kõik rahvusvahelised organisatsioonid ühtlustaks andmetele esitatavad nõuded. Kui see eesmärk saavutatakse, võiks andmete edastamist veelgi lihtsustada, kui kasutada Eurostati keskusena, mis annaks liikmeriikidelt saadud andmed edasi organisatsioonidele, kes neid andmeid vajavad. Sellist menetlust juba kasutatakse Euroopa Keskpangale rahvusvahelist teenuskaubandust käsitlevate kvartaalsete andmete edastamiseks ning seda süsteemi saaks hõlpsasti laiendada muudele andmekogumitele ja organisatsioonidele.

– Edendada metoodikaga seotud parimate tavade vahetamist ning samuti mikro- ja makroandmete vahetamist statistikaga tegelevate asutuste vahel nii riigi kui ka rahvusvahelisel tasandil.

– Kasutada statistilistel eesmärkidel nõukogu 12. veebruari 2008. a direktiivi 2008/8/EÜ (millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ seoses teenuste osutamise kohaga)[13] sätteid. Seega võiks olla võimalik seada sisse süsteem,

---

12 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 223/2009, 11. märts 2009, Euroopa statistika kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ, Euratom) nr 1101/2008 (konfidentsiaalsete statistiliste andmete Euroopa Ühenduste Statistikaametile edastamise kohta), nõukogu määruse (EÜ) nr 322/97 (ühenduse statistika kohta) ja nõukogu otsuse 89/382/EMÜ, Euratom (millega luuakse Euroopa ühenduste statistikaprogrammi komitee) kehtetuks tunnistamise kohta. ELT L 87, 31.3.2009, lk 164.

13 ELT L 44, 20.2.2008, lk 11.

millega ELis registreeritakse rahvusvahelist teenuskaubandust ja mis sarnaneks kaubavahetuse mõõtmiseks kasutatava süsteemiga.

8. MAKSEBILANSI KOMITEE TEGEVUS

Maksebilansi komitee asutati pärast määruse (EÜ) nr 184/2005 jõustumist ja kutsuti esimest korda kokku 8. juulil 2005, kui võeti vastu komitee kodukord ja ülesanded.

Komitee ülesanded on järgmised:

- määratleda kvaliteedistandardid ja täpsustada kvaliteediaruannete sisu ja ajakava;
- abistada Euroopa Komisjoni edastatud andmete kvaliteedi hindamisel;
- määratleda formaat ja menetlus, mille alusel liikmesriigid edastavad nõutud andmed Euroopa Komisjonile;
- võtta vajalikud meetmed, et ajakohastada määrus (EÜ) nr 184/2005 majanduslike ja tehniliste muudatustega;
- ajakohastada vajaduse korral määratlusi ja andmetele esitatavaid nõudeid (andmete esitamise tähtajad, läbivaatus, andmevoogude laiendamine ja kõrvaldamine, jne).

Maksebilansi komitee liikmetega konsulteeriti nende komitee toimimise osas ja tulemused olid väga positiivsed. Nagu ilmneb jooniselt 1, on ligikaudu 75 % liikmetest leidnud, et nad on maksebilansi komitee ülesannetega „väga rahul”. Konsultatsioonide tulemuste kohaselt on teatavad maksebilansi komitee liikmed arvamusel, et nad võiksid rohkem tegeleda strateegiliste, kontseptuaalsete ja metodoloogiliste küsimuste arutlemisega. Teised maksebilansi komitee liikmed väljendasid arvamust, mille kohaselt on komitee liikmete ülesanded peamiselt regulatiivsed ning peaksid selliseks ka jääma.

Alates 2005. aastast on maksebilansi komitee kohtunud kuus korda. Maksebilansi komitee peamised saavutused on järgmised:

- Arvamuste esitamine kõikide käesoleva aruande punktis 2 loetletud rakendusmeetmete kohta.
- Kokkulepped kvaliteediaruannete standardite ja sisu osas.
- Iga-aastased arutelud, mille käigus hinnatakse määruse (EÜ) nr 184/2005 järgimist ja kvaliteediaruannete esitamist.
- Kõiki käimasolevaid metodoloogilisi muudatusi, sealhulgas uute käsiraamatute (maksebilansi käsiraamatu kuues väljaanne ja välismaiste otseinvesteeringute statistika koostamise põhireeglite neljas väljaanne) rakendamist ja majandustegevuste (NACE rev. 2) klassifitseerimist käsitleva ühtse lähenemisviisi heakskiitmine ja asjakohased arutelud.

– Arutelud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. detsembri 2001. aasta määrusega (EÜ) nr 2560/2001 (eurodes tehtavate välismaksete kohta)[14] seotud arengute teemadel; kõnealuse määrusega muudeti pankade esitatava statistilise teabe künnist ning see tõi mitmes liikmesriigis kaasa maksebilansi andmete kogumise süsteemi põhjaliku ümberkujundamise.

Joonis 1: Maksebilansi komitee liikmete rahulolu komitee ülesannete määratlusega (skaalal 1 kuni 5, kus 1 tähendab „ei ole üldse rahul" ja 5 „väga rahul")

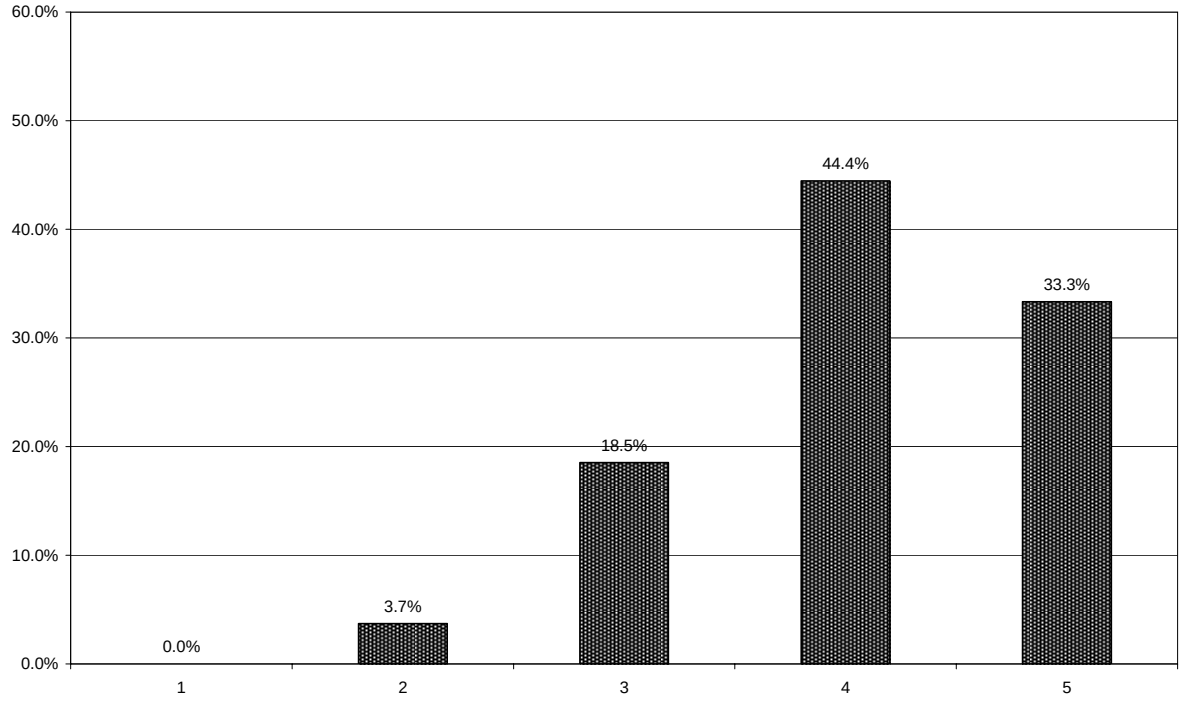

9. JÄRELDUSED

Määruse (EÜ) nr 184/2005 jõustumine on aidanud ühtlustada maksebilansi statistikat kogu ELis ja on suurendanud andmete kättesaadavust kasutajate jaoks. Määrusega (EÜ) nr 184/2005 on antud ka õiguslik alus riiklike statistikaprogrammide koostamiseks. Maksebilansi komitee kontrollib hoolikalt esitatud andmete ja nende eri liikide kvaliteeti.

Käesoleva aruande järeldusi silmas pidades võib lähiaastatel kaaluda määruse (EÜ) nr 184/2005 muutmist läbivaatamise käigus kindlakstehtud punktide osas:

– ajakohastada andmetele esitatavaid nõudeid, pidades silmas uusi rahvusvahelisi standardeid;

– kooskõlastada kvaliteedikriteeriumide muutmise abil kvaliteediaruannete esitamise perioodi Eurostati kvaliteedialase lähenemisviisiga ja määrusega (EÜ) nr 223/2009;

[14] EÜT L 344, 28.12.2001, lk 13.

– võtta vastu määruse (EÜ) nr 184/2005 rakendusmeetmed vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepinguga kehtestatud uutele seadusandlikele võimalustele.

Lisaks tuleks Eurostati keskusena kasutades täiendavalt tugevdada koostööd Euroopa Keskpangaga (statistika peadirektoraat) ja muude rahvusvaheliste organisatsioonidega, sealhulgas Rahvusvahelise Valuutafondiga ja OECDga, et andmetele esitatavaid nõudeid ratsionaliseerida ja ühtlustada.

Enne asjakohaste ettepanekute tegemist võetakse nõuetekohaselt arvesse maksebilansi komitee toimunud arutelusid ja komitee arvamust.